

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
í t é l e t e**

Az ügy száma: Pfv.II.21.193/2019/9.

A tanács tagjai: Dr. Baloginé dr. Faiszt Judit a tanács elnöke

. Kövesné dr. Kósa Zsuzsanna előadó bíró

Nyíróné dr. Kiss Ildikó bíró

A felperes: felperes neve

A felperes képviselője:

. Pataricza Márk pártfogó ügyvéd (6800 Hódmezővásárhely, Bákai utca
1/A.)

Az alperes: alperes neve

Az alperes képviselője:

. Durajda Pál ügyvéd (6800 Hódmezővásárhely, Andrássy út 52.)

A per tárgya: Házastársi közös vagyon megosztása

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél:

Felperes

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

ódmezővásárhelyi Járásbíróság 5.P.20.154/2017/42.

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Törvényszék 4.Pf.20.176/2019/4.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet felülvizsgálattal támadott rendelkezéseit hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperes részére 225.000 (kétszázhuszonötezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

A felperes teljes egészében pervesztes lett, a pártfogó ügyvéd munkadíját az állam viseli.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az államnak felhívásra 982.700 (kilencszáznolcvankettőezer-hétszáz) forint le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes és az alperes (a továbbiakban: felek) 1978. január 21-én kötöttek házasságot, három gyermekük született. Házassági életközösségük 2016. évben szűnt meg. A felek házasságát a Hódmezővásárhelyi Járásbíróság 5.P.20.145/2016/11. számú, 2016. december 21-én jogerőre emelkedett részítéletével felbontotta.

- [2] A felek utolsó közös lakása az egyenlő arányú közös tulajdonukban álló, H., V. sor (...) szám alatti ingatlan volt (6.

tétel). Az ingatlant egy önkormányzati kijelöléssel megvett ingatlan értékesítéséből befolyt 350.000 forint eladási ár felhasználásával 500.000 forint vételárért vásárolták meg. Az alperes 2016. december 20. napján elköltözött, az ingatlanban a felperes él.

- [3] A felek gazdálkodók, az életközösség alatt több földterület tulajdonjogát szerezték meg. A H., T. (...) (7. tétel) ingatlanban állattartással foglalkoztak, a H., (...) helyrajzi számú (8. tétel), a (...) helyrajzi számú (9. tétel), a (...), (...), és (...) helyrajzi számú (10.-11.-12. tétel) földterületeken mezőgazdasági termelést folytattak. A földterületek az ingatlannyilvántartás szerint a felperes kizárólagos tulajdonában álltak.
- [4] 2002. február 28-án a felek és gyermekeik közös kérelmet terjesztettek elő családi gazdaság és a felperes, mint családi gazdálkodó nyilvántartásba vételére. Az illetékes hatóság a 2002. március 6. napján kelt határozatával a felperest mint családi gazdálkodót, továbbá a családi gazdaságot nyilvántartásba vette. A három gyermek ekkor 23, 21, illetve 11 éves volt. A családi gazdaság által használt eszközállományt leltárba vették, a tagok közötti elszámolásra irányadó szerződés a családtagok között nem jött létre.
- [5] A 12. tétel alatt feltüntetett földterületet a felperes az életközösség időtartama alatt, 2002. október 22-én a Magyar Fejlesztési Bank Rt.-vel kötött kölcsönszerződés alapján kifejezetten az ingatlan megvásárlására felvett 1.700.000 forint beruházási kölcsönből vásárolta meg (P.20.157/2017/12. számú melléklet).
- [6] A felek az 1990-es években a felperes édesanyjának bérlakása megvásárlásához 60.000 forint kölcsönt adtak. A kölcsön visszafizetésében úgy állapodtak meg, hogy az ingatlan majdani értékesítésekor a befolyó eladási árat megkapják. A felperes édesanyja a lakást 1996. november 11-én kötött szerződéssel 1.500.000 forintért eladta és 1.100.000 forintot a feleknek átadott. A felperes a folyószámlájáról 1997 januárjában 250.000 forintot, majd 800.000 forintot vett fel.
- [7] 1997. augusztus 14-én a felek akkor még kiskorú lánygyermeke mind vevő, és a felperes mint haszonélvezeti vevő 50.000 forint vételárért megvásárolták a H. (...) helyrajzi számú (14. tétel) szántó művelési ágú ingatlant.
- [8] A felperes 2016. február 12-én ideiglenes mezőgazdasági őstermelő igazolványt kapott és saját tulajdonaként használja a H. külterület (...), (...), (...), (...) és a (...) helyrajzi számú, a vagyonmérlegbe felvett ingatlanokat, illetve egyéb jogcímen további ingatlanokat (H., külterület (...) és (...) helyrajzi szám). Az állattartásra alkalmas H., T. (...) számú ingatlan (7. tétel) a saját tulajdona.
- [9] A házassági életközösség megszűnését követően az alperes a tanyás ingatlan körül 2,5 ha területet vett művelésbe, a felperes a

tanyáról magával vitte az állatállomány egy részét, mezőgazdasági terményeket és egyéb ingóságokat, ezek további része az alperes birtokában maradt. A termőföldeket megosztva művelik.

- [10] A felperes nevén az MKB Bank Zrt.-nél (...) sorszámvégű bankszámlát tartanak nyilván (21. tétel), a folyószámlán az életközösség megszűnésekor 133.071 forint volt.
- [11] 2016 decemberében az alperest a családi gazdaság tagjai sorából törölték és a családi gazdaságból a felek egyik gyermeke is kilépett.

Az alperes viszontkeresete a felperes védekezése

- [12] Az alperes a bontóperben viszontkeresettel kérte, hogy a bíróság az általa 21.214.700 forint összértékűnek megjelölt házastársi közös vagyont ossza meg; ennek módjaként a vagyonmérleg 1., 2., 7., 8., 10., 11., 16. a 19. és 22. tétel alatti ingatlanokat és ingóságokat teljes egészében, a 3. tétel alatti ingóból 1.200 kg (60.000 forint), a 4. tételből 3.200 kg (160.000 forint), az 5. tételből 17 bálát (17.000 forint), a 14. tétel 9/13 részét (4.576.846 forint), a 15. tételből 1db fejőstehenet, továbbá a bankszámlán (22. tétel) kezelt összeg felét adja kizárólagos tulajdonába, a fennmaradó vagyonrész pedig kerüljön a felperes kizárólagos tulajdonába; kötelezze a felperest 934.249 forint, továbbá a közös tulajdonú termőföldek után a felperes által felvett 1.448.498 forint támogatás felének (724.249 forint), illetve a 2017-ben ugyanezen a jogcímen 210.000 forint megfizetésére.
- [13] A vagyonmérlegben feltüntetett közös vagyon jogalapját a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 4:37. § (1) bekezdésére, a megosztást a Ptk. 4:57. § (1) bekezdésére alapította. A megosztandó vagyontárgyakat a házassági életközösség alatt szerezték, a vagyontárgyak közös vagyoni jellegét a Ptk. 4:40. §-a alapján vélelmezni kell.
- [14] A felperes érdemi ellenkérelmében a házastársi közös vagyon megosztását nem ellenezte. A vagyonmérleget kiegészítette, egyes, az alperes által feltüntetett vagyontárgyak mellőzésével az elszámolás eredményeként az alperes kötelezését kérte 900.875 forint értékkiegyenlítés megfizetésére.
- [15] A 6. és 9. tétel alatti ingatlanoknak az alperes tulajdonaként nyilvántartott 1/2 tulajdoni hányadát 2.400.000 forint, illetve 750.000 forint megváltási ár ellenében kérte a tulajdonába adni. Nem ellenezte, hogy a közös tulajdon megszüntetésénél a 8., 10., 11., tétel alatti ingatlanok a meghatározott megváltási ár részére történő megfizetésével az alperes kizárólagos tulajdonában kerüljenek.
- [16] A vagyonmérleg 12. tételét mellőzni kérte. A H. külterület (...) helyrajzi szám alatt felvett 3 ha 465 m² területű, szántó művelési ágú, 6.611.000 forint értékű ingatlan nem része a házastársi közös vagyonnak, mivel azt a családi gazdaság megsegítésére kidolgozott és a számára folyósított célhitelből vásárolták.

- [17] A felperes állította, hogy egyes vagyonelemek a különvagyonába tartoznak. Édesanyjától 1996 telén 1.100.000 forintot kapott ajándékba, ebből került megvásárlásra a kiskorú lánygyermek részére a 14. tétel alatti ingatlan. A szerződésben a javára haszonélvezet jogot alapítottak, a különvagyonra [Ptk. 4:38. § (1) bekezdés b) pont] felhasználásával szerzett vagyoni értékű jog tehát a Ptk. 4:38. § (1) bekezdés f) pontja alapján a különvagyonra. Az ajándékozott pénzösszeg fennmaradó részéből egy melléképületet is építettek, ezzel összefüggésben 400.000 forint kötelmi jogi igényt érvényesített [Ptk. 4:38. § (1) bekezdés f) pont].
- [18] A házasságkötéskor önálló bérleménye volt a H., T. tér (...) számú lakás. Kijelölés folytán 1982-ben egy szövetkezeti lakást vettek, és ennek értékesítéséből befolyt eladási ár felhasználásával vásárolták meg az utolsó közös lakásukat. A 6. tétellel kapcsolatban az eredeti bérleti jog, mint vagyoni értékű jog alapján 200.000 forint különvagyonai hozzájárulás megtérítésére tartott igényt [Ptk. 4:59. § (1) bekezdés]. Az ingatlan használatával kapcsolatban az alperessel szemben rezsiköltség elszámolását is kérte.
- [19] A felperes a közös vagyon mérlegéből a további vagyonelemek - többek között a 12. tétel alatti ingatlan - mellőzését két jogi érvre alapította: a meghatározott vagyontárgyak nem részei a házastársi közös vagyonnak, de közös vagyoni jellegük esetén sem oszthatók meg.
- [20] 2002. évben regisztrálták a családi gazdaságot és őt, mint családi gazdálkodót. A családi gazdaság megalakulásával egy speciális vagyonegység jött létre, ezt alátámasztják a Kúria BH 2018.114. számú határozata, illetve a vonatkozó adózási és a családi gazdaságot támogató kölcsönökről szóló jogszabályok. A családi gazdaság azt jelenti, hogy a gazdálkodó családtagok által a gazdaságba bevitt ingatlanok, ingóságok, illetve a közös gazdálkodás érdekében vásárolt és használt ingóságok egységet alkotnak, arról a tagok közösen rendelkeznek. A gazdálkodás hasznából vásárolt ingók a tagok közös tulajdona, a házastársakat legfeljebb 2/5 rész illeti meg.
- [21] A rendelkezésére bocsátott vagyonelemeket - függetlenül a tulajdonjogi helyzettől - megosztani sem lehet, a tagok termőföldjei, az eszközök, az állatállomány nem választható szét. A felperes mint a regisztrált családi gazdálkodó a családi gazdaságot nem kívánja megszüntetni, ezért az állatállomány, a takarmány, a gépek, berendezések jogi sorsa nem a jelen perben, hanem a családi gazdaság megszűnésekor, a tagok közötti elszámolás során rendezhető.
- [22] A 12. tételt kifejezetten a családi gazdaság működése érdekében, a földvásárlás céljára adott hitelből vásárolta, az ingatlan ezért a bejegyzéstől függetlenül a családi gazdaság része.
- [23] A közös vagyon megosztásánál a mellőzendő ingatlan és ingó vagyontárgyak nélkül a közös vagyon összértéke 379.000 forint értékre csökken. A felperes tulajdonába 117.000 forint, az alperes

tulajdonába 262.000 forint érték került, így az alperes által fizetendő értékkiegyenlítés 72.500 forint. A közös vagyoni gépjárművek összértéke 430.000 forint, a jutó érték 215.000 forint, ebben a körben a felperest terhelő értékkiegyenlítés 15.000 forint. Az ingatlanok összértékét 11.193.000 forint, amelyből a felek jutója 5.596.500 forint. A felpereshez 6.300.000 forint, alpereshez 4.893.000 forint értékű ingatlan kerül, tehát az alperes 703.500 forint értékkiegyenlítés megfizetésére köteles. A teljes körű vagyoni elszámolás eredményeképpen a felperest 718.500 forint, az alperest 1.619.374 forint értékkiegyenlítés terheli, így az alperes fizetési kötelezettsége 900.874 forint.

- [24] Az alperes álláspontja szerint a családi gazdaságba bevitt vagyonelemek a rendelkezésre bocsátó tag magánvagyonában maradtak. A gazdaság veszteségesen működött, rendszeresen hitelt vettek igénybe, nem volt olyan vagyonszaporulat, amiből ingóságokat vásároltak. A 12. tétel az ingatlannyilvántartás szerint a felperes kizárólagos tulajdona, de az ingatlant az életközösség alatt szerezték és a felvett hitelt is visszafizették, az tehát a közös vagyon része.
- [25] Az alperes a családi gazdaság fennállása és a házastársi közös vagyon megosztása között ellentmondást nem látott. Tény, hogy öten voltak gazdálkodó családtagok, azonban bármelyik külső tag érvényesítheti velük szemben az esetleges igényét. A felperes érvelése alapján a használatra átadott vagyon kizárólag a kilépésnél, illetve a családi gazdaság megszűnésénél számolható el, ez pedig nyilvánvalóan sérti az alperes érdekét, hiszen évekkel később juthat az őt megillető vagyoni jutóhoz.

Az első- és másodfokú ítélet

- [26] Az elsőfokú bíróság ítéletével a felek házastársi közös vagyonát megosztotta.
- [27] A felperes kizárólagos tulajdonába adta a rendelkező részben felsorolt ingóságokat és a javára bejegyzett holtig tartó haszonélvezeti jogot. A házastársak utolsó közös lakását képező ingatlan közös tulajdonát megszüntette és az alperes 1/2 tulajdoni hányadának megváltására 4.800.000 forint megváltási ár megfizetésével a felperest jogosította fel (6. tétel).
- [28] A közös tulajdonú földterületek megosztásánál a H., külterület (...) helyrajzi számú (9. tétel) ingatlant 1.500.000 forint megváltási ár elszámolásával a felperes kizárólagos tulajdonába adta. A házastársi közös vagyonból a felperes kizárólagos tulajdonába 9.024.771 forint összértékű vagyonelem került.
- [29] Az alperes kizárólagos tulajdonába adta a rendelkező részben feltüntetett 7. 8., 10., 11. és 12. tétel alatti ingatlanokat, illetve egyéb ingóságokat, összesen 13.035.500 forint értékben.
- [30] Kötelezte az alperest a vagyonmérleg 19., 24., 28. és 29. tételszám alatti ingóságok kiadására, a felperest a H., külterület (...) helyrajzi számú, 6.611.000 forint értékű (12. tétel) ingatlannak az

alperes birtokába adására.

- [31] A felperest 934.249 forint felvett és alperesnek járó terület alapú támogatás, az alperest 2.002.864 forint értékkiegyenlítés, 23.322 forint biztosítási díj, 12.096 forint építményadó, 31.600 forint vonalas telefon,- és 15.000 forint mobil szolgáltatási díj megfizetésére kötelezte. Ezt meghaladóan a keresetet és viszontkeresetet elutasította.
- [32] Az elsőfokú bíróság a 2013. évi CLXXVII. törvény (Ptké.) 1. § b) pontja, illetve 27. §-a alapján a jogvita elbírálására a Ptk. rendelkezéseit alkalmazta. A vagyontárgyak alvagyoni jellegének meghatározásánál a Ptk. 4:40. § törvényi vélelméből indult ki. A jogszabályhely a házastársak életközösség alatti szerzésének közös vagyoni jellegére vélelmet állít fel, ezzel szemben a Ptk. 4:38. § (1)- (3) bekezdésében meghatározott különvagyonra hivatkozó felet terhelte a régi Pp. 164. § (1) bekezdése alapján állításának kétséget kizáró bizonyítása. Az adott jogvitában a felperes hivatkozott különvagyonra, illetve állította, hogy egyes vagyontárgyak nem tartoznak a házastársi közös vagyonba, amelynek bizonyítási kötelezettsége tehát a felperest terhelte.
- [33] Az elsőfokú bíróság a felperes különvagyoni igényeit alaptalannak ítélte, mivel az édesanyjától kapott pénzösszeg különvagyoni jellegét nem bizonyította. Édesanyja elhunyt, a felperes pedig csak a viszontkereset előterjesztését követő egy év elteltével lépett fel különvagyoni igényével és ehhez képest is csak egy évvel később csatolt egy 2017. május 5-én kelt okiratot, miszerint édesanyja az 1996. december 27-én átutalt 1.100.000 forintot kizárólag neki szánta. Az elsőfokú bíróság az okiratot a keltezésére, a benyújtásának idejére, az aláírás olvashatatlanságára figyelemmel aggályosnak ítélte. Az okirat tartalma a felperes korábbi nyilatkozatával is ellentétben állt, ezért az okiratot a bizonyítékok köréből annak teljes bizonyító erejű alakiséga ellenére kirekesztette. Egyéb peradat viszont a felperes állítását nem támasztotta alá, az átutalásnak sincs konkrét nyoma.
- [34] A felperes a közös tulajdonban álló házingatlannal kapcsolatos különvagyoni hozzájárulását a bíróság felhívására, a jogkövetkezményekre való figyelmeztetés ellenére sem bizonyította, így az ingatlan a bejegyzésnek megfelelően, a felek egyenlő arányú közös tulajdona.
- [35] A különvagyon bizonyítottságának hiányában a 14. tétel alatt felvett vagyoni értékű haszonélvezeti jog a házastársak közös vagyona körében elszámolandó.
- [36] Az elsőfokú bíróság a felperesnek a családi gazdaságra mint önálló vagyonközösségre vonatkozó jogi okfejtését nem fogadta el, álláspontja szerint önmagában a családi gazdaság ténye a közös vagyon törvényi vélelmének megdöntésére nem alkalmas. A családi gazdálkodó fogalmát a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény (a továbbiakban: Földforgalmi tv.), a családi gazdaság tagjaira vonatkozó adózási szabályokat a személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény (a

továbbiakban: Szja tv.) határozza meg. A családi gazdaság alvagyoni jellege szempontjából az adózási szabályok nem relevánsak. A családi gazdaság tagjai a tulajdonukban lévő eszközöket a családi gazdaság használatába bocsátják, az adófizetési kötelezettségük teljesítése a vagyonelemek tulajdonjogi helyzetével nincs összefüggésben. A perbeli ingatlanok tulajdoni lapjaiból pontosan megállapítható volt a tulajdonosok személye és az elbírálás szempontjából jelentőséggel bíró szerzési időpont.

- [37] A 12. tétel alatt felvett szántó ingatlan tulajdonjogát a felperes a házassági életközösség időtartama alatt szerezte. A földterületet vételárának célhitel igénybevételeivel történt teljesítése a közös szerzés törvényi vélelmét nem dönti meg és a felvett hitelt a felek az életközösség fennállása alatt visszafizették.
- [38] Az elsőfokú bíróság a felperesnek a közös gazdálkodás eredményeként szerzett vagyontárgyak tagok közötti közös tulajdonára vonatkozó érvelését bizonyítatlannak ítélte. A tagok között írásbeli szerződés nem jött létre. A felek lánygyermek a nyilvántartásba vételkor kiskorú volt és személyes közreműködéssel a gazdálkodásban nem vett részt. A nagykorú fiúgyermek és 2007-ig, az alperes munkaviszony mellett segítettek be, egyedül a felperes volt főállású családi gazdálkodó. A felperes nem vitatta az alperesnek a gazdálkodás folyamatos veszteségességére és a gyakori kölcsönfelvételekre tett előadását. A peradatok alapján tehát a gazdálkodás nem hozott olyan mértékű hasznot, hogy abból jelentős földterületet vagy értékes ingóságokat vásárolhattak volna. Az elsőfokú bíróság a vitatott ingóságokat házastársi közös vagyonnak minősítette.
- [39] Alapos a támogatások elszámolása iránti alperesi igény is. A felek egyezően adták elő, hogy az életközösség megszűnése után az alperes a tanyás ingatlan körüli földeket művelte. Ebből viszont az következik, hogy erre a területre a felperes által felvett támogatás az alperest illeti, illetve a vagyonmegosztásig az alperesnek jár a vagyonközösségbe tartozó földek után kifizetett támogatás fele része. A területalapú és egyéb támogatások a felperes bankszámlájára folytak be és a családi gazdaság tagjai ennek megfelelően adóztak. A felperes nem vitatta, hogy a támogatásokat a 2016. adóévtől kezdődően ő vette fel és bár állította, hogy azokat átadta az alperesnek, de állítását az alperes tagadásával szemben nem bizonyította.
- [40] Az elsőfokú bíróság a gazdaságba bevitt és használt vagyonelemeket megoszthatónak ítélte. A megosztással a gazdálkodás nem lehetetlenül el, a felek mindketten mezőgazdaságból élnek, a gazdálkodáshoz szükséges eszközökre szükségük van. A családi gazdaság fennállása nem lehet gátja a felek közös tulajdonába tartozó ingóságok megosztásának. A maradék tagok pótolhatják a gazdaság működéséhez szükséges eszközöket.
- [41] A közös tulajdon tárgyainak megosztásánál a természetbeni megosztásból indult ki [Ptk. 4:60. § (2) bekezdés], és a Ptk. 5:84. § (1) bekezdés alapján döntött a közös tulajdon megszüntetéséről.

Az ingóságoknál az életközösség megszűnésekor fennálló értékből, az ingatlanoknál az elbíráláskori értékből indult ki [Ptk. 4:60. § (1) bekezdés]. A felek a vagyontárgyak értékét nem vitatták, a kisebb értékű ingóságok megosztását a birtokhelyzet szerint kérték. Az elsőfokú bíróság ennek megfelelően határozott és elszámolta a felek közös tartozását is.

- [42] A felek házastársi közös vagyonának összértéke 22.055.271 forint, a jutó rész 11.027.635 forint. A felperesnél 2.002.864 forinttal kevesebb érték van, az egyéb kötelmi igények egybeszámításával az alperes köteles a felperes részére értékkiegyenlítést fizetni.
- [43] A felperes fellebbezés folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett rendelkezéseit részben megváltoztatta. A felperes kizárólagos tulajdonába adott vagyontárgyak közül a 19. és 31. tételeket mellőzte. Megállapította, hogy a 14. tétel alatti vagyoni értékű haszonélvezeti jog jogosultja a felperes. A módosítás folytán a felperest megillető házastársi közös vagyon összértéke 8.734.771 forint. Az alperes tulajdonába adta a 19. tétel alatti ingóságot és mellőzte a kiadásra kötelezést. A 31. tételszámú ingóságot a vagyonmérlegből kihagyta. A módosítás folytán az alperes tulajdonába adott közös vagyon összértéke 13.270.500 forint, így a felperesnek járó értékkiegyenlítés 2.267.864 forint. Ezt meghaladóan az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [44] A felek a 19. tétel jogi rendezését egyezően kérték, ezért a másodfokú bíróság a megosztást a kérelmeknek megfelelően módosította. A 31. tételt a birtokállapot megállapíthatósága hiányában a vagyonmérlegből mellőzte. A 14. tétel tekintetében helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság azt, hogy a felperes édesanyja a felek által a házastársi közös vagyon terhére nyújtott kölcsönből vásárolt ingatlant és ennek kapcsán a velük kötött szóbeli megállapodás alapján juttatott az ingatlan eladási árából 1.100.000 forintot a volt házastársak részére. Az elsőfokú bíróság a felperes édesanyjának írásbeli nyilatkozatát a bizonyítékok köréből helytállónan rekesztette ki, az ezzel kapcsolatos jogi álláspontot a másodfokú bíróság elfogadta. Ebből következően a haszonélvezeti jog megszerzésére fordított összeg különvagyoni jellege nem nyert bizonyítást. Mivel a haszonélvezeti jog tulajdonba adása fogalmilag kizárt, a másodfokú bíróság - az elszámolást nem érintve - korrigálta a rendelkező részt.
- [45] A felperesnek különvagyoni ráfordítás jogcímén a melléképület létesítése miatt 400.000 forint megtérítési igénye volt. A felperes legfeljebb a ráfordítás folytán előállott értéknövekmény megtérítését kérhette volna, ebben a körben azonban az elsőfokú bíróság felhívása ellenére sem tett nyilatkozatot, bizonyítási indítványokat nem terjesztett elő, ezért a különvagyon megtérítését célzó elszámolási igénye megalapozatlan.
- [46] A családi gazdaság jogi megítélését illetően is helyes az elsőfokú bíróság álláspontja. Önmagában a házaspár bármelyikének a tulajdonában és használatában álló termőföldnek, az annak

megműveléséhez szükséges vagyontárgyaknak, a családi gazdasághoz tartozó állatállománynak, a működtetéséhez szükséges pénzeszközöknek a családi gazdaság rendelkezésére bocsátása sem az említett vagyontárgyak alvagyoni jellegét, sem a házastársaknak, mint a gazdálkodó családtagoknak, a családi gazdaságból eredő jövedelmének az egymás közötti egyenlő arányú közös vagyoni jellegét nem befolyásolja. A családi gazdálkodás, mint gazdálkodás forma elkülönült önálló jogi személynek, a jog személyiség szintjét el nem érő jogalanynak sem minősül. Mindebből következően a vitás mezőgazdasági ingatlanokat, állatállományt és a felperes nevében vezetett folyószámla egyenleget a közös vagyon részének kell tekinteni [Ptk. 4:37. § (1) bekezdés, 4:40. §]. A földalapú támogatással kapcsolatban az elsőfokú bíróság helyes álláspontjára utalt vissza.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [47] A jogerős ítélettel szemben a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet.
- [48] Elsődlegesen azt kérte, hogy a Kúria a jogerős ítéletet helyezze hatályon kívül és az elsőfokú bíróság ítéletét a kereseti kérelmének megfelelően részben változtassa meg:
1. Mellőzze a közös vagyon köréből a 3., 4., 5., 12., 14., 15., 16., 17., 18., 19., 21., 23., 24. tétel alatt felvett, a 25. tételből 4 db, továbbá a 33., 68., 69., 70., 71. tétel alatti vagyontárgyakat. Állapítsa meg, hogy a 14. tételszámú Hódmezővásárhely, külterület 0327/55 helyrajzi számú szántó ingatlanra bejegyzett holtig tartó haszonélvezeti jog a különvagyon.
 2. Az alperes 934.249 forint területalapú támogatás megfizetésére irányuló viszontkeresetét utasítsa el.
 3. Állapítsa meg, hogy az édesanyjától kapott 1.100.000 forint ajándék a különvagyon, emiatt a 14. tételszám alatt felvett ingatlanra alapított haszonélvezeti jog a különvagyon, továbbá az alperes 400.000 forint különvagyoni hozzájárulás megtérítésére köteles.
- [49] Másodlagos felülvizsgálati kérelmében az eljáró bíróságok ítéletének hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság kötelezését kérte új eljárásra és új határozat hozatalára.
- [50] A jogerős ítélet jogszabálysértő voltát a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 206. § (1) bekezdése, a Ptk. 4:37., 4:38. és 4:57. §-ainak megsértésére alapította.
- [51] Felülvizsgálati kérelme két vagyonrészre: a különvagyonához, illetve a családi gazdasághoz kapcsolódó vagyonelemekre vonatkozott. Érvelése szerint az eljáró bíróságok anyagi jogi és eljárási jogszabálysértéssel állapították meg a különvagyonát képező, valamint a közös vagyon köréből mellőzni kért, a családi gazdasághoz tartozó vagyonrész közös vagyoni jellegét, és a családi gazdaságba tartozó ingóságokat jogszabálysértően osztotta meg.

[52] A családi gazdaság.

A felperes egyrészt sérelmezte a gazdaság által használt egyes ingó vagyontárgyak házastársi közös vagyonba tartozását, másrészt vitatta azok családjogi szempontú megoszthatóságát.

[53] Az elsőfokú eljárásban is hivatkozott kúriai határozat meghatározta a családi gazdaság jogi helyzetét. A családi gazdaság egy sui generis jogintézmény, amelyet a jog hiányosan ugyan, de speciálisan szabályoz és - erre vonatkozó jogszabályi rendelkezés hiányában - nem kérhetők számon mögöttesen egy másik jogintézmény szabályai (BH 2018.114.).

[54] A családi gazdaság speciális gazdálkodási forma, amit a termőföldről szóló 1994. évi LV. törvény (a továbbiakban: Tft.) 3. § h) pontja gazdálkodás formaként, míg a Földforgalmi tv. 5. § 4. pontja mezőgazdasági üzemként definiál. Nem alkalmazhatók rá - ahogyan azt az eseti döntés is kifejtette - mögöttes jogintézmények, azaz az adott esetben a házastársak közös vagyonára vonatkozó rendelkezések. A felperes érvelése lényegében arra irányult, hogy a családi gazdaságba bevitt vagyontárgyakra, a bevitt vagyon jellegére, megosztásának jogszabályi rendezésére elsődlegesen a családi gazdaságok létrehozásáról, nyilvántartásba vételéről, működtetéséről, valamint kiemelt támogatásukról szóló 326/2001. (XII. 30.) Korm. rendeletben (a továbbiakban: Korm. rendelet) foglaltak az irányadók.

[55] Az alperessel és a három gyermekkel létrehozott családi gazdaságot folyamatosan üzemeltették. Nyilvánvaló, hogy a működtetéshez szükséges vagyonelemeket nem lehet kizárólagosan a házastársak jogviszonyában figyelembe venni. A folyamatos működés miatt a gazdaság eredményéből számos - a vagyonmérlegben feltüntetett - ingóságokat is vásároltak, amelyek a tagok egyenlő arányú közös tulajdona. Az alperes tehát - eltérő megállapodás hiányában - legfeljebb az eredmény 1/5 részére jogosult.

[56] Az alvagyoni jellegtől függetlenül a családi gazdaságba bevitt (vagy vásárolt) ingóságok megosztása is kizárt, mivel ezeket a vagyonelemeket csak a kilépésnél lehet elszámolni, addig ugyanis a tagokat köti a megállapodás, ennek hiányában pedig a közös őstermelőkre vonatkozó, egyenlő elosztás szabályait kell alkalmazni. A felülvizsgálattal támadott ingóságok tehát nem a házastársi közös vagyon részei, a kiadásuk pedig csak a tag kilépésekor és kérelmére teljesíthető. Az alperes pedig ilyen kérelmet nem terjesztett elő.

[57] Az eljáró bíróságok jogszabálysértően rendelkeztek a 12. tétel alatt felvett ingatlanról.

[58] A tulajdonjogot a családi gazdaság vezetőjeként a MFB Rt.-vel kötött szerződéssel felvett 1.700.000 forint beruházási kölcsönből a gazdaság részére vásárolta meg. A kölcsönt a Korm. rendelet kizárólag a családi gazdaságok által igénybe vehető támogatásként tünteti fel, tehát kifejezetten a perbeli földterület megvásárlására és kizárólag a családi gazdaságnak folyósították, ezért azt nem magánszemélyként, hanem családi gazdálkodóként vette

fel. A kölcsönből vásárolt ingatlan ezért nem a magánvagyon, az a családi gazdaságot illeti.

- [59] A felperes hivatkozott a mezőgazdasági termelők kibontakozási hitelkonstrukciójáról és a gazdahitel programról szóló 30/2000. (III.10.) Korm. rendeletnek a gazdahitel programjára vonatkozó 5.-6. §-aira is. Nem csak az Szja tv., de a Korm. rendelet is alátámasztja a családi gazdasági önálló jogi létét és az elszámolás mikéntjét. Ebből pedig az következik, hogy az ingatlan nem a házastársak közös vagyona, hanem a családi gazdaság öt tagjéé.
- [60] Ugyanez irányadó a 21. tétel alatt felvett, a családi gazdaság pénzforgalmát bonyolító bankszámlára, így ennek egyenlege nem minősül a házastársak közös vagyonának.
- [61] A 25. tétel alatti ingóságok közül csak 2 db tartozik a közös vagyonba, a 68. tételszám alatti ingóság pedig jóval korábban értékesítésre került.
- [62] Nem része a közös vagyonnak a területalapú támogatás.
- [63] Az EBD 2014.K.33. számú határozat (korábban 33/2014. számú közigazgatási elvi határozat) kimondja, hogy a területalapú támogatás a nyilvántartott földhasználatához kapcsolódik, ami megalapozza a felperes kizárólagos jogosultságát, mivel az alperes a jogszerű földhasználói minőségét nem igazolta. A támogatást az adózott eredményben minden évben el kellett számolni, így az évente a tagok, tehát az alperes felé is elszámolásra került. Az alperes a területalapú támogatás elszámolásának jogcímét sem jelölte meg, ezt az elsőfokú bíróság sem pótolta, a másodfokú bíróság pedig összemosta a családi gazdaság vagyonát a házastársak közös vagyonával.
- [64] A különvagyon.
- A jogerős ítélet a bizonyítékokat tévesen és egyoldalúan értékelte. A másodfokú bíróság - visszautalva az elsőfokú bíróság ítéletére - nem adta jogi indokát annak, hogy a felperes előadással szemben miért mellőzte a teljes bizonyító erejű okiratba foglalt nyilatkozatot és miért nem tulajdonított jelentőséget a csatolt bankszámlakivonatnak. Ez a két bizonyíték ugyanis egyértelműen igazolja az édesanya által adott 1.100.000 forint és a 14. tétel alatti haszonélvezeti jog különvagyoni jellegét, illetve a melléképület kapcsán érvényesített 400.000 forint megtérítési igényét.
- [65] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérte. Rámutatott arra, hogy a felperes felülvizsgálati kérelmének első részében felsorolt tételek mellőzését a családi gazdaságra hivatkozással kérte. Nem bizonyította, hogy a vitás vagyontárgyakat a családi gazdálkodásból befolyt jövedelemből szerezték, amelyhez a családi gazdaság többi tagja is hozzájárult. A hivatkozott vagyontárgyak a házastársak közös tulajdona, és a többi tag az ezzel kapcsolatos esetleges kifogását külön eljárásban érvényesítheti.
- [66] Az alperes egyetértett a jogerős ítélet indokolásával, ellenkérelmében az ebben kifejtetteket megerősítette. Jogi

álláspontja szerint a családi gazdaság nem önálló vagyonszerző és nem is volt vagyongyarapodást eredményezhető nyeresége, ezért a házastársak közötti jogviszonyra a Ptk. Negyedik Könyvének házassági vagyoni szabályai az irányadók, tehát egy-egy tétel kihagyására alapot adó ok nincs.

- [67] A területalapú és egyéb támogatások a felperes bankszámlájára folytak be, a családi gazdaság tagjai ennek megfelelően adóztak. Az azonban nem vitás, hogy a támogatásokat a felperes vette fel és ennek átadását nem bizonyította.
- [68] A 14. tétel alatti haszonélvezeti jogot az életközösség alatt közös vagyonból szerezték, ezért a vagyoni értékű jog is elszámolandó. A felperes az édesanyja által adott 1.100.000 forint különvagyoni jellegét sem bizonyította. Nem volt vitás, hogy az édesanyjával kötött szóbeli megállapodás szerint a megvásárolt ingatlan eladási ára a feleket illeti. A vételárat közös vagyonból fedezték, ezért az ingatlan értékemelkedése folytán a vételárból járó magasabb összeg nem ajándék, hanem a megállapodás alapján a feleket megillető részesedés volt.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [69] A Kúria a jogerős ítéletet a régi Pp. 275. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között bírálta felül.
- [70] A felülvizsgálati kérelem megalapozatlan.
- [71] 1. A családi gazdaság.
- A Kúriának a családi gazdaság és a házastársi közös vagyon összefüggésének kérdésében kellett állást foglalnia: 1. a családi gazdaság rendelkezésére bocsátott ingatlan, illetve ingó vagyontárgy a házastársak közös vagyonának minősül-e; 2. a családi gazdaság fennállása alatt szerzett és abban használt eszközök tulajdonjogi helyzete; 3. a családi gazdaságban használt, illetve hasznosított házastársi közös vagyonnak minősülő vagyonelemek a családjogi szabályok alkalmazásával megoszthatók-e.
- [72] A Kúria egyetértett az eljáró bíróságok jogi álláspontjával, a kifejtett indokolást nem ismétli meg, azt az alábbiakkal kiegészíti.
- [73] A családi gazdaság fogalmát először a 2001. évi CXVII. törvénnyel beiktatott és 2002. január 1. napjától hatályos Tft. 3. § h) pontja definiálta: a családi gazdaság legfeljebb 300 hektár nagyságú termőföld tulajdonával, illetve haszonbérletével, használatával rendelkező gazdálkodó család valamennyi termőföldje, az ahhoz leltárban megjelölt ingatlan és ingó vagyontárgyak (épület, építmény, mezőgazdasági berendezés, felszerelés, gép, állatállomány, készlet stb.) hasznosításával, legalább egy családtag teljes foglalkoztatásán és a többi családtag közreműködésén alapuló gazdálkodási forma.
- [74] A részletes szabályozást a Korm. rendelet tartalmazza, amelynek 3. §-a gazdálkodó családtagok közötti vagyoni elszámolási viszonyt szerződéses rendezéshez köti. Ebben kell rendelkezni - többek

között - a tulajdonukban és használatukban álló termőföldterületek és ezek műveléséhez szükséges eszközök legalább öt évre való átadásáról, a személyes közreműködés formájáról, a konkrétan folytatni kívánt tevékenységről. A 4. § (2) bekezdés e) pontja alapján a családi gazdálkodónak nyilatkoznia kell arról, hogy a 3. § szerint a szerződést a tagok megkötötték.

- [75] A Földforgalmi tv. 5. § 4., 5. és 8. pontjában értelmezi a családi gazdasággal kapcsolatos fogalmakat és a családi gazdaságot a 4. pontban mezőgazdasági üzemként határozza meg. A 21. pontban foglalt értelmező rendelkezés szerint a mezőgazdasági üzem az azonos céllal működtetett mezőgazdasági termelési tényezők (föld, mezőgazdasági felszerelés, egyéb vagyonelemek) szervezeti alapegysége, amely a gazdasági összetartozás révén gazdálkodási alapegység is. A Tft. 3. § h) pontja és a Földforgalmi tv. 4. pontja definíciójából következően a családi gazdaság alatt a gazdálkodó család tulajdonában és használatában álló földek, továbbá a földhöz tartozó, leltárban megjelölt ingatlan és ingóvagyon tárgyak olyan együttesét kell érteni, amelynek a gazdálkodó család tagjai között létrejött szerződés szerinti hasznosítása egy családtag teljes foglalkoztatásán és a többi családtag közreműködésén alapul és amit a földművelésügyi igazgatási szerv családi gazdaságként nyilvántartásba vett.
- [76] A fenti meghatározásokból megállapíthatóan a családi gazdaság - ahogy ezt a hivatkozott BH 2018.114. számú határozat is rögzíti - egy speciális gazdálkodási forma, amelyben a gazdálkodást végző tagok családi kapcsolatban állnak és a gazdálkodás hatékonysága érdekében a tulajdonukban/használatukban álló földterületeket, ingóságokat legalább öt éves időtartamra közös használatba bocsátják, azokat közösen hasznosítják. A családi gazdaság a családtag (a magánszemély) tulajdonában álló vagyontárgyak közös hasznosításán alapul. A gazdálkodó családtagok egymás közötti jogviszonyát elsősorban a családi gazdaság létrehozásakor megkötött szerződés (Korm. rendelet 3. §), ennek hiányban általános jelleggel a gazdálkodó családtagok bevitt vagyona, illetve a személyes közreműködésük szerinti hozzájárulásuk mértéke határozhatja meg.
- [77] A családi gazdaság - jogszabályi rendelkezés hiányában - nem önálló jogi személy. A dolog használata, illetve hasznosítása csak a tulajdonjog egyik eleme (a rendelkezés és a birtoklás mellett), az a rendelkezési jogot nem érinti. A rendelkezésre bocsátott ingó és ingatlan vagyon tehát a tag polgári jogi tulajdona marad.
- [78] Mindezek alapján helyesen állapították meg az eljáró bíróságok, hogy a családi gazdaságba bevitt ingatlan és ingó vagyon tulajdonjogát a közös használat/hasznosítás nem módosítja, az változatlanul a rendelkezésre bocsátó magánszemély (családtag) tulajdona. Ebből viszont az következik, hogy a házastárs családi gazdálkodók esetén az életközösség időtartama alatt létrehozott családi gazdaságba bevitt vagyontárgy alvagyoni jellegét a házastársak egymás közötti belső jogviszonyában a Ptk. 4:37. § (1) - (4) bekezdésből kiindulva kell elbírálni azzal, hogy nincs

akadálya azok különvagyonai jellege (Ptk. 4:38. §) kétséget kizáró bizonyításának. A családi gazdaság ténye önmagában a Ptk. 4:40. § (1) bekezdése szerinti közös vagyonhoz tartozás törvényi vélelmének megdöntésére - a tulajdonjognak csak az egyik elemét érintő közös használat miatt - nem alkalmas, a felperes pedig a Ptk. 4:38. §-ban foglaltakra nem hivatkozott.

- [79] Helyesen érvelt a felperes azzal, hogy külső harmadik személyek tulajdona a közös vagyon részeként nem vehető figyelembe. A vagyonmérlegben feltüntetett vagyontárgyak tulajdoni helyzetének vitatása esetén a régi Pp. 164. § (1) bekezdés főszabálya szerint a közös vagyon törvényi vélelmével szemben az arra hivatkozó felet terheli a külső (természetes és jogi) személy/személyek tulajdonosi mivoltának kétséget kizáró bizonyítási kötelezettsége.
- [80] A családi gazdaság nem önálló jogi személy, tehát tulajdonjogot nem szerezhetsz. A családi gazdaság működése alatt szerzett vagyontárgy legfeljebb a gazdálkodó családtagoknak a Korm. rendelet 3. §-ában előírt szerződésének megfelelő közös tulajdonában állhat. Szerződés hiányában - a korábban kifejtetteknek megfelelően - a bevitt vagyontárgyaknak, illetve a személyes közreműködésnek megfelelő hozzájárulás lehet az irányadó.
- [81] A tulajdoni hányadok tisztázása nem mellőzhető: a házastársakat együttesen megillető, a Ptk. 4: 37. § (3) bekezdése alapján az egymás közötti viszonyukban egyenlő tulajdoni hányadot és a külső jogviszonyban a harmadik személy polgári jogi részesedést el kell határolni. Ha a vagyontárgy teljes egészében a harmadik személy tulajdona, azt a vagyonmérlegből ki kell hagyni.
- [82] A perben a felperest terhelte a többi gazdálkodó családtag hozzájárulása tényének és mértékének kétséget kizáró bizonyítási kötelezettsége. A felperes csak állította, de nem bizonyította a többi gazdálkodó családtagnak a konkrét vagyontárgyak megszerzéséhez való hozzájárulását. Tény, hogy a gazdálkodó családtagok között írásbeli szerződés a gazdálkodásban folytatott személyes közreműködésre, a gazdálkodás időtartama alatt vásárolt ingóságok tulajdonjogi helyzetére nem jött létre. Tény az is, hogy az egyik nagykorú gyermek 2016 telén a családi gazdaságból kilépett, és a perben pedig nincs adat arra, hogy elszámolási/tulajdoni igénytel fellepett. A másik két gyermek személyes közreműködésre (hozzájárulásukra) adat nem merült fel: a családi gazdaság létrejöttékor a legkisebb gyermek mindössze 11 éves volt, a másik (nagykorú) gyermek munkaviszony mellett segített a családi gazdaságban, és a jelen jogvita ismeretében, annak időtartama alatt igényt egyikük sem érvényesített. A perben a felperes nem vitatta a családi gazdaság veszteséges működtetésére vonatkozó alperesi előadást, ebből pedig - az eljárás bíróságok egyező döntésére visszautalva - okszerűen csak az következtethető, hogy a veszteséges működés miatt a vagyongyarapodás forrása kizárólag a házastársak közös vagyona volt. Ezt támasztja alá az is, hogy a felek az életközösség megszűnése után egyes, a mezőgazdasági termeléshez szükséges ingóságokat a birtokállapotnak

megfelelően elosztották, a földterületeket elkülönülten művelték (5.P.20.154/2014/11. számú jegyzőkönyv).

[83] Az eljáró bíróságok a peradatok helyes értékelésével jutottak arra a következtetésre, hogy a vitatott vagyontárgyak megszerzéséhez a többi gazdálkodó családtag hozzájárulása fel sem merült, a Ptk. 4:40. § (1) bekezdésében előírt, a házastársi közös vagyon mellett szóló törvényi vélelmet a felperes sikerrel nem tudta megdönteni.

[84] Tévesen állította a felperes a 12. tétel családi gazdaságba tartozását. Az ingatlan tulajdonjogának megszerzéséhez a tulajdonjog ingatlannyilvántartásba való bejegyzése szükséges [a szerzés időpontjában hatályos, a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (régi Ptk.) 117. § (3) bekezdés]. A perbeli esetben a közhiteles ingatlannyilvántartásba a felperes tulajdonjogát bejegyezték, az ingatlant adásvétel jogcímén az életközösség fennállása alatt szerezte meg.

[85] Kétségtelen, hogy a kölcsön kifejezetten az adott földterület megvásárlására biztosított céltámogatás volt. A Tft. 3. § i) pont 1. pontja szerint a családi gazdálkodó a családi gazdaság vezetőjeként annak tevékenységi körében jogokat szerezhetsz és kötelezettségeket vállalhat. A családi gazdálkodó a tulajdonjogot természetes személyként szerzi meg (az ingatlannyilvántartásba a nevére jegyzik be), az ingatlant értelemszerűen a családi gazdaság tevékenysége körében használja/hasznosítja. Önmagában az, hogy a felperes mint családi gazdálkodó egy kedvezményes hitelkonstrukció alapján termőföld területet szerezhetszett, az ingatlan tulajdonjogi megítélése szempontjából nem releváns. A kölcsön folyósításának feltételei (ki vehetik fel, milyen célra, és összegben) ugyanis a kölcsönvevő felperes és az alperes egymás közötti belső jogviszonyában a vásárolt ingatlan alvagyoni jellegét nem érinti, ennek a hitelező és a házastársak külső jogviszonyában van jelentősége. Alapvetően téves ezért a felperesnek a kölcsön céltámogatási jellege és a tulajdonjog közötti összefüggésre vonatkozó érvelése. A földterület a megszerzésének időpontja, jogcíme alapján és a vételár különvagyoni jellegének bizonyítottasága hiányában a Ptk. 4:37. § (1) bekezdése szerint a felek házastársi közös vagyona.

[86] 2. A különvagyon.

A Ptk. 4:40. § (1) bekezdésével szemben a felperest terhelte a különvagyona tényének és meghatározott vagyontárgyra fordításának kétséget kizáró bizonyítása. Helyesen értékelték a peradatokat az eljáró bíróságok: a felperes a különvagyona tényét sem bizonyította. A csatolt teljes bizonyító erejű magánokirat aggályosságától függetlenül, a peradatok alapján egyértelműen megállapítható volt a hivatkozott összeg közös vagyoni jellege. Bizonyított, hogy a felek a felperes édesanyjának kölcsönt nyújtottak. A házassági életközösség időtartama alatt az egyik vagy mindkét házastárs által nyújtott kölcsön esetén a közös vagyonra vonatkozó szabályokkal összhangban azt kell vélelmezni, hogy annak fedezete a házastársak közös vagyona. A szóbeli megállapodás

tartalma sem volt kétséges: a kölcsönt a későbbi értékesítés vételárával egyező összegben kapják vissza. A felperes édesanyja az ingatlant értékesítette, a vételár egy részével a kölcsönt teljesítette. A kölcsön visszterhes jogügylet, annak jellegén a kölcsönt visszafizető fél szándéka (ajándék) nem változtat. A visszafizetett kölcsönből vásárolt földterületen alapított haszonélvezeti jog vagyoni értéke a házastársak közös vagyona megosztásnál tehát elszámolandó.

[87] A megtérítési igény jogalapja (különvagyon) a fentiek alapján a közös ingatlan kapcsán követelt összegre sem bizonyított, a másodfokú bíróság azt a közös vagyon elszámolásából helyesen mellőzte.

[88] 3. A területalapú támogatás.

A perben vitatott időszakban az Európai Parlament és a Tanács 1307/2013/EU rendelete (2013. december 17.) rendelkezett az egységes területalapú támogatásokról. A rendelet 21. preambuluma állást foglalt abban, hogy a támogatások kiosztása a mezőgazdasági termelő birtokában lévő támogatható hektárszámon alapul és a 4. szakasz 32. cikk (2) bekezdése szerint évente kell nyújtani. A mezőgazdasági, agrár-vidékfejlesztési, valamint halászati támogatásokhoz és egyéb intézkedésekhez kapcsolódó eljárás egyes kérdéseiről szóló 2007. évi XVII. törvény 44. § (7) bekezdése alapján az egységes területalapú támogatást az igényelheti, aki a kérelem benyújtására nyitva álló (évente meghatározott) határidő utolsó napján jogszerű földhasználónak minősül. A támogatásra való jogosultságnak tehát kettős feltétele van: a mezőgazdasági termőföld (támogatandó hektárszám) ténye és a jogszerű használat. A termőföld nagyságának a támogatás mértékénél van jelentősége. A jogszerű használatot pedig a hivatkozott törvény 44. § (7) bekezdése kötelező sorrendiséggel definiálja: annak minősül a b) pont alapján a bejegyzett családi gazdálkodó, a c) pont szerint a termőföldet szerződés alapján egyéb jogcímen (haszonbérleti, felesbérleti stb.) használó, illetve az e) pont értelmében a termőföld tulajdonosa.

[89] Az Szja tv. 7. § (3) bekezdése szerint az egységes területalapú támogatás bevételnek számító támogatás, amit a folyósítás évében az adóalapnál figyelembe kell venni.

[90] Az ismertetett jogszabályi rendelkezésekből egyértelműen megállapítható: a területalapú támogatás a kérelmet benyújtó, a földet használó és hasznosító jogszerű földhasználót illeti, ami családjogi szempontból az ő jövedelme, tehát a családjogi közös vagyon (földingatlan) hasznaként nem értelmezhető.

[91] Az egységes területalapú támogatás családjogi elszámolásánál a főszabály szerint a jogcím keletkezésének időpontjából kell kiindulni: az életközösség időtartamára eső juttatás a házastársak közös vagyona. Az életközösség megszűnése után a közös vagyoni földterületeket jogszerűen (és egyedül) művelő házastárs e jogcímen kapott bevétele a Ptk. 4:37. § (1) bekezdése alapján nem tekinthető közös vagyonnak, mivel a házastársi közös vagyon fogalma az életközösség megszűnése után kapott jövedelemre nem terjed ki.

(Megjegyezve, hogy a házastársak tulajdonában álló földek után kapott haszonbérleti, használati stb. díj - mint a közös vagyon haszna - a felek egymás közötti belső jogviszonyában a tulajdoni hányadok alapján illeti meg őket.)

- [92] Nem hagyható azonban figyelmen kívül az, hogy a házastársak közös vagyonában álló földterületeken általában csak az egyik házastárs felel meg a 2007. évi XVII. törvény 44. § (7) bekezdésében megkövetelt jogszerű földhasználói feltételnek (pl. a családi gazdaság vezetője és a közeli hozzátartozó vagy tulajdonos csak a törvényi sorrendben előtte állók hiányában terjeszthet elő kérelmet). A gazdálkodás viszont a tulajdonjogi bejegyzéstől függetlenül a közös vagyonba tartozó földterületen és eszközökkel történik. A földterület jogszerű használójának személyéhez kötött egységes területalapú támogatás összegének családjogi elbírálásánál azt kell vizsgálni, hogy a földterületeket ténylegesen melyik házastárs műveli. Ha mindkét házastárs földműveléssel foglalkozik, de az egyik házastárs jogszerű földhasználói minősége megelőzi a másik házastársét, ezért a kérelem előterjesztésére csak a sorrendben előbb álló házastárs jogosult, a házastársak belső jogviszonyában a tényleges művelés és a területalapú támogatásnak a használatához és hasznosításhoz való kapcsolódása miatt a közös vagyon megosztásának időpontjáig a másik házastársat az általa művelt (támogatandó hektár) mértékének megfelelő támogatás illeti meg. Ezért azt javára a közös vagyon megosztásánál - kérelmére - el kell számolni.
- [93] Ugyanez irányadó a 10/2015. (III.13.) FM rendelet, valamint a 12/2015. (III.30.) FM rendelet alapján kifizetett „zöldítés” támogatásra is.
- [94] A perbeli esetben mindkét házastárs mezőgazdasági termeléssel foglalkozott, a családi gazdaság vezetőjeként a felperes igényelte a területalapú támogatást. Tény viszont, hogy a támogatás mértékét meghatározó földek egy részét az életközösség megszűnése után az alperes művelte. Helyesen állapították meg az eljáró bíróságok, hogy a tényleges műveléshez kapcsolódóan az alperes igénye megalapozott. A területalapú támogatást ugyan a felperes vette fel, a közös vagyonba tartozó földterület egy részét azonban az alperes használta, az ahhoz kapcsoló támogatás tehát a házastársak belső jogviszonyában őt illette meg.
- [95] 4. Nem jogszabálysértő a családi gazdaságban hasznosított vagyonelemeknek a házastársi közös vagyon Ptk. 4:57.- 4:61. §-aira alapított megosztása.
- [96] A jogi helyzet elbírálásánál abból kell kiindulni, hogy a családi gazdaság esetén a vitatott vagyontárgyak - a korábban már kifejtettek szerint - megőrzik eredeti alvagyoni jellegüket, de azokat a gazdálkodó családtagok közösen használják. A perbeli esetben tehát két jogviszony áll fenn: a házastársak, mint gazdálkodó családtagok egymás közötti belső jogviszonya, amelyre a Ptk. Negyedik Könyvének törvényes vagyoni jogi rendelkezései, illetve a házastársak és a családi gazdaság többi tagja közötti külső

jogviszony, amelyre a Korm. rendelet szabályai az irányadóak.

- [97] A házastársi közös vagyonba tartó vagyonelemek megosztása a házastársak egymás közötti belső jogviszonyában érvényesülő dologi jogi rendezés, amelyben a közös vagyon tárgyain fennálló közös tulajdont a házastársak/volt házastársak egymás között szerződéssel, ennek hiányában a bíróság az ítéletével megszünteti és a vagyontárgyak a felek kizárólagos tulajdonába kerülnek. A házastársi közös vagyon dologi jogi rendezése, az egyes földterületek tulajdonjogi változása, az eszközök közös tulajdonból kizárólagos tulajdonba kerülése a családi gazdaság működését nem érinti, a földterületek, ingók - a tag kilépéséig - a családi gazdaság használatában maradnak. A kizárólagos tulajdonossá vált házastárs kilépésére és a családi gazdaság közötti elszámolásra pedig a külső jogviszonyra irányadó Korm. rendeletet kell alkalmazni. Az eljáró bíróságok a Ptk. 4:57. § alapján, az anyagi jogi jogszabály megsértése nélkül rendelkeztek a közös vagyon megosztásáról.
- [98] A fentiek alapján a jogerős ítélet nem jogszabálysértő, ezért azt a Kúria a régi Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

Záró rész

- [99] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a régi Pp. 274. § (1) bekezdése alapján tárgyalás megtartása nélkül bírálta el.
- [100] Az illetékeljegyzési jog kedvezményében részesült felperes felülvizsgálati kérelme nem vezetett eredményre. A Kúria ezért a régi Pp. 270. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó 78. § (1) bekezdése, 87. § (2) bekezdése, a jogi segítségnyújtásról szóló 2003. évi LXXX. törvény (Jst.) 11/A. §-a, 61. §-a, a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pontja, (5) - (6) bekezdése, az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 50. § (1) bekezdése, a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján megállapította a felperes pernyertességének arányát, és határozott a felülvizsgálati eljárásban az őt képviselő pártfogó ügyvéd díja, az alperes arányos felülvizsgálati eljárási költsége, továbbá a felülvizsgálati eljárási illeték viseléséről.

Budapest, 2019. november 19.

dr. Baloginé dr. Faiszt Judit s.k. a tanács elnöke, dr. Kövesné dr. Kósa Zsuzsanna s.k. előadó bíró, Nyíróné dr. Kiss Ildikó s.k. bíró

A kiadmány hitelélül: